

Драган Бјелогрић,

ЖИВОТ

У овом периоду свог живота покушавам да исправим неке грешке. Дко сам у неком ранијем периоду, журећи за свим оним за чим се жури са тридесет, заборавио да будем пријатељ или, како то каже дечак Станоје, заборавио да сањам, да волим живот – сада се трудим да све то надокнадим. Та моја спознаја уткана је и у почетак и крај филма „Монтевидео“: *Живот је када имаш сан, а ако сан постане стварност, онда ни смрт није крај живота. А само пре десетак година ја на тај начин никако не бих почео нити завршио филм.*

ЈЕ КАДА ИМАШ САН

Нашу велику радост, путања сазревања и учења умећа живљења, поменути у поднаслову текста, довела је Драгана Бјелогрића до неколико спознаја и једног преовлађујућег осећања из кога је и настао његов редитељски првенац, филм *Монџевидео, бог ње видео*. Људи су то препознали, онако како препознају све што је искрено и истинито. Филм који зрачи ведрином, који долази линијом срца, испунио је полупразне и ретке београдске биоскопе. Не могу да кажем да нас је *Монџевидео* потапшао по рамену или помазио по коси – то не би било довољно. Он нам је ипак дао оно што нам треба – свест о томе да постоје снови који се могу остварити.

Чак и биографија Драгана Бјелогрића има призив тог истог тона. Први филм *Бошко Буха* снимиле је као дечак 1978. године. Од тада је играо у више од 40 филмова, двадесетак ТВ серија и драма и 11 позоришних представа. Од 1994. формирао је продуцентску кућу *Кобра*, са братом Гораном, која потписује неке од најзначајнијих српских савремених филмова: *Лејла села лејло горе*, *Ране*, *Рај* *уживо*, *Мали свећ*...

■ *Пре неколико година у једном разговору рекли сте да желите да направите филмове о здравој Србији: „Чињава једна генерација која је одрасла у Србији као резервати рајских злочинаца мора да ујозна Србију која је старија од свих нас и која ће постојати у будућности. Желим да*

се човек, када изађе из биоскопа, осети привилегованим што живи у једној земљи која има своју прошлост, разнолику и богату, а самим тим и да има право да верује да та земља има и будућност.“ Да ли је „Монџевидео, бог ње видео“ један такав филм?

– *Монџевидео* је настао на трагу те моје жеље. Он јесте такав филм. Пре пет, шест година, када сам говорио на ту тему, једноставно сам препознао тенденцију, а касније, нажалост и потпуну девијантност у нашој кинематографији, садржану у томе што су се филмски ствараоци понашали као да им је

обавеза да се баве неком свеопштом болесном Србијом. Било је то с једне стране зачеће филмског правца, а са друге преовлађујућа атмосфера у којој је све што се везивало за савремену Србију било грозно, испуњено злом. Нећу да кажем да нечег таквог код нас нема. Наравно да такви елементи постоје, као што светле и тамне стране постоје у историји свих држава. Сигуран сам једино да то није основна боја, чињеница, нити је константа која одређује наше животе, наш народ и нашу земљу. И не смета ми, заиста, да се кинематографија бави и једном и другом темом, али да се инсистира само на тамној страни Србије, то постаје дегутантно. У тренутку разговора који сте цитирали, постојао је само наговештај таквог следа, пре годину дана, када смо кренули да радимо *Монџевидео*, проблем је био неупоредиво већи. Из тог свог

СРБИЈА

Сећам се да сам стално понављао: *Дај што пре да се заврши овај рај, да се скину санкције, да престане ова несрећа, ја да моја генерација и неки још млађи људи добију шансу да направе нешто добро од ове наше Србије*. Те ране које сам носио у себи, суочавајући се са несрећом која се јавља периодично у нашем народу, рађале су тај романтични национализам – који помињете. Јер, да је наставила да живи Југославија, да се несрећа није тако дубоко утемељила, вероватно се у мени, а и у многим другим људима не би успоставило такво осећање. Овако, оно је једноставно емотивни и сазнајни одговор на време које смо живели, и које живимо и судбину мог народа.

Људи су и тих деведесетих различито реаговали, неки су дизали руке од Србије, говорили да ће она увек бити сметлиште на рубу цивилизације. Ја сам веровао да то није истина, и да је потребно да сви ми порадимо на томе да се то не деси, а не да једноставно одустанемо. Нажалост, тај дуализам и данас постоји. Ти људи који су дигли руке и отишли из Србије, са њима је лако, они су стварно отишли, али је много већи проблем са људима који овде живе и раде, али раде само за себе, управо зато што су дигли руке од Србије. Србију користе једино као полигон за лично богаћење, да би њихова деца отишла из Србије. Мислим да је то наш највећи проблем данас.

осећања, а не из било каквог идеолошког упоришта, одлучио сам да *Монтевидео* буде потпуно ведро,

■ *Из ког су осећања настајали ти други филмови о којима говориш?*

– Рекао бих да су настајали услед немаштовитости и недостатка талента. Или је само постојала „сигурна карта“ на коју се игра.

■ *А та карта се зове „Пљуну и зајевај“...*

– Тако некако. Сигурна карта је да се бавимо семеном зла које је проклијало на Балкану, а његов најјачи корен је у Србији. Да је кажем делом и тако, доста смо се тиме бавили. Вероватно постоји и нешто друго у овој земљи, неки други људи, неки други свет.

■ *Чишавом својом енергијом, аџмосфером, истинишом причом која је појка филма, „Монтевидео“ значи позитивним.*

– Прича филма, биографије људи којима се бавимо, деловали су крајње позитивно на све нас који смо радили филм већ на самом почетку. Као да је међу свима нама постојао консензус да то лепо осећање са којим смо радили филм треба и да исијава из њега. Сви моји разговори са ауторима на филму почињали су реченицом – хајде да покушамо да тај леп осећај који имамо пренесемо на платно, различитим елементима. То, наравно, није лако. Ми не само да немамо пуно искуства у прављењу лепих прича, него немамо никаквог искуства када је у питању реконструкција епохе, велики поетски филмови...

■ *Скоро да је прејоручљиво да сваки филмски хит има и музичку шему која га праши. Ви сте то сјајно извели са „Рајтом уживо“ и „Хаљиницом боје лила“, а сада се већ увелико скида са разних глобалних*

мрежа шема из „Монтевидеоа“. Како је та шема настала, како прејознаше да је то звук који треба да праши филм?

– Нисам случајно изабрао Мањифико. Прво сам упознао Робертову музику, па тек онда и аутора. Слушајући ту музику схватио сам да се човек озбиљно бави одређеним жанровима у музици, и да, попут редитеља, који филмом покушава да реконструише неко време, он то исту успева својом музиком. Врло смо се брзо разумели око теме *Монтевидеоа*. Међутим, попут *Хаљинице боје лила*, у филму постоји још једна тема, само у инструменталу који је извео Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ а која ће бити доминантна у серији – зове се *Пукни зоро*. Ова песма, која говори о Првом светском рату, има велике шансе да уђе међу народ, у кафане... То је исто Мањифико направио, као и свинг тема *Само мало* која се увелико слуша по клубовима, дискотекама.

■ *Иако сте једном изјавили да не идете у Холивуд, Ваша каријера има ход једне усјешне холивудске, усјевари савремене филмске каријере: глумац постојаје продуцент, а онда и редитељ. Филм је тако складна целина да гледано са стране нема ниједне редитељске грешке. Како сте учили режију?*

– Мој пут ка режији долазио је из праксе. Као глумац, учествујући на снимањима филмова, серија – учио сам и режију. Веома важан сегмент је и моје бављење продукцијом. Тада сам направио тај одлучујући корак иза камере и учествовао у нечему што се зове настанак филма, праћење једног пројекта од идеје до биоскопског живота. Та два моја живота, онај испред и онај иза камере – моја су упоришта за режију.

■ *Очекивана прејнос глумца редитеља је рад са глумцима. Чини се да сте појингли максимум у*

раду са младим глумцима и, условно речено, ујоштреби сџаријих, искусних колега?

– Претпостављао сам да у том делу режије неће бити проблема, да ћу се ту најбоље снаћи. И то и јесте било дивно искуство. Рад са младим глумцима, неки од њих су први пут крочили пред камеру, захтевао је мало више концентрације, пажње. Занимљиво је и то што сада често чујем да су моје искусне колеге направиле своје најбоље улоге баш у овом филму. То ме, наравно, радује.

■ *Јесће ли зацрџали ђуџању филма, фестивале, ѓремијере...*

– Управо сада радимо на томе. За неколико дана имаћемо прво затворено приказивање за менаџере светских филмских фестивала, за дистрибутере на Фестивалу у Берлину. Филм је преведен, покушавамо да му прокрчимо пут ка интернационалној публици. То није лак задатак. Мислим да то више није ни питање квалитета филма, већ пре изгубљене навике већег дела света да гледа филмове који долазе из условно речено малих кинематографија, а посебно ову врсту филма, који дуги низ година није дошао из Србије. Питање је како ће сада ти људи прихватити ову врсту енергије, емоције...

■ *Да ли је филм „изгубио у ѓреводу“?*

– То се увек догоди у одређеном проценту. Трудили смо се да превод Монтевидео не буде буквалан, већ пре препев. Тако да мислим да није изгубио много.

■ *Филм је и добро одмерена количина исџичане ѓриче са наговешџајем могућег насџавка – судећу ѓо реакцији ѓублике, било би леџо да га буде?*

– Причу ћемо свакако наставити да причамо. Кроз серију сигурно, а да ли ће од тога настати филм, то још не могу да кажем.

■ *Подразумева ли улога реџиџеља ѓомало божански гар ѓџворца целине?*

– Један од основних талената који реџитељ мора да има је управо осећај за целину. Ако то нема, јако тешко може да направи филм који комуницира са публиком.

■ *Ваше су речи: „Увек сам био романџични националистџа“. Како бисџе нам ѓредсџавили свој романџични национализам? Да ли је џо део ограсџања, васџиџања, искусџва?*

– Не знам тачно када се тај осећај формирао у мени. Као млад читао сам интензивно Добрицу Ѓосића, Црњанског, Андрића, Слободана Селенића, који су могли да пробуде у мени тај романтични национализам, као реакцију на њихова дела. Чини ми се да су у том смислу ипак пресудне деведесете године прошлог века. Када смо кренули стрмоглаво низбрдицом, ја сам доста путовао по свету пратећи своје филмове почев од „Црног бомбардера“, онда су кренула и „Лепа села, лепо горе“, „Ране“ – и тада сам са великом тугом посматрао те неке друге земље, како иду напред, а ми никако нисмо умели да се организујемо. Имао сам тридесетак година, и знам да сам осећао јаку потребу да помогнем свом народу да сиђе са те низбрдице. Верујући дубоко да ти други народи нису ништа бољи од нас, паметнији, образованији. Ми као да никако нисмо имали среће да живимо нормално.

■ *У другом ѓлану филма „Монџевидео“ џика се и исџорија џог времена, однос Срба и Хрџаџа у Југослаџији, ѓорџреџ сина Николе Паџића...*

БУДИ ПРОФЕСИОНАЛАЦ

– Изузетно ми је драго што смо заједно урадили тај спот и што сам имао прилику да подржим Војску. Војска је у традицији српског народа и један од основних стубова друштва. Спот сам урадио без икакве накнаде, јер сам то сматрао својим доприносом Војсци која је заиста важна, а зарад тих несрећних околности у последњих двадесетак година, она је можда највише изгубила, и то неправедно.

У нашој историји ништа није једнозначно, али је војска све време била позитивна константа. Однос према војсци у народу увек је био афирмативан, а онда смо дочекали да и она спадне на најниже гране. Немам војна лица у породици, нисам човек који воли униформу и оружје, али верујем да је војска једна од важних вертикала српског друштва. Зато сам рад да јој кад год затреба помогнем.

Кампања Министарства одбране „Буди професионалац“ ми се допада, мислим да је добро осмишљена, урађена на професионалан начин.

ВОЈСКА СРБИЈЕ

КО СМЕ ТАЈ МОЖЕ...
БУДИ ПРОФЕСИОНАЛАЦ

Пријави се! ☎ 011 20 63 432

www.mod.gov.rs

www.budiprofesionalac.rs

– Тридесете године 20. века су време када краљ Александар васпоставља југословенство као идеологију, а та идеја очигледно никада није била даље од житеља тадашње Југославије. Са ове дистанце гледано, све што се у земљи тада дешавало, било је против Југославије. Између осталог и та историјска чињеница да фудбалери, клубови и Ногометни савез Хрватске бојкотију националну репрезентацију. Одабир Радета Пашића за главног негативца у филму дошао је из чистог социолошког пресека тих година, у коме је јасно да је он био константно проблематична личност. А он је син једног од највећих српских политичара. А и тај однос је један од типичних, не само српских – усуда.

■ *„Мислим да је сада за српску кинематографију важније да одигра добру утакмицу на домаћем терену, него у гостима“ – рекли су њакође. Мисија „Монтевидео“ је и ту негде видљива, људи се враћају биоскопима.*

– Тај цитат је из времена када смо почињали да радимо Монтевидео, драго ми је што сте га пронашли, јер сада могу да кажем да смо у томе и успели. Оптимиста сам по природи, увек крећем са том позитивном енергијом, али је овако велики успех филма на „домаћем терену“ и за мене помало неочекиван. Видећемо да ли ову утакмицу са истим ефектима можемо одиграти и у иностранству.

■ *Заговарате, као продуцент, филмове који треба да представе националне вредности. Размишљали сте о „Времену смрти“, о Пекићу и „Златном руни“, о филму о светом Сави, „Свети Георгије убива аждаху“ је већ урађен. Никића Михаљковић је недавним Манифестом прејоручио што истио за руску кинематографију, и прилично био сачекан „на нож“? Шта се дешава?*

– У Русији, а и код нас, присутна је фобија од комунизма. У комунистичком периоду рађени су скоро искључиво такви пројекти. Сада се уопште не раде, и то је друга крајност. Ми немамо никакву културну политику. То је проблем. Између осталог, требало би да се раде пројекти од националног интереса. То не значи да они морају да величају Србију, само треба да представе наше праве вредности. Капитална дела наше литературе нису екранизована, то су урадили сви нормални народи. Таква дела нису увек афирмативна за државу, али је то наша културна баштина. Конекција између литературе и филма је нормална ствар. Златно доба Холивуда је тако и настало. То никако не искључује филмове који ће се радити по конкурсима, читањем времена, обрадом нових тема... Таман посла да се наша кинематографија претвори у екранизацију литературе, али је исто тако апсурдно да на филму не постоји ништа о светом Сави, Николи Тесли, Михаљковићу

Пупину, Првом светском рату, Берлинском конгресу и настанку државе, Илији Гарашанину, балканским ратовима..., и сад могу да рећем у недоглед. Немамо ни филм о Апису и „Црној руци“. То је превише. А то је питање културне политике, става државе која би сваких неколико година подржала један такав филм. Сви знамо да се много мање чита, да су млађе генерације ненаклоњене литератури, а задатак државе и Јавног сервиса је да им бар на тај компримован филмски начин, који им много више лежи, предочи националне вредности које су ствар опште културе.

■ *Судбином одређени или појединачним енергијама обликовани наши животи одвијају се на различите начине. Шта је одредило Ваш живот, шта га је учинило баш оваквим какав јесте? То могу бити догађаји, људи, сусрети, мириси, књиге, филмови...*

– Човек о томе мора добро да размисли, а када добро размисли питање је и да ли ће доћи до одговора. Мој живот је одређен мојим одлукама. Не могу да се позивам на околности. За све што ми се добро и лоше догодило у животу сам одговоран. Припадам генерацији која је одрасла у не баш наклоњеним историјским околностима. Мислим да то мање или више захвати сваку генерацију која одраста у Србији, тако да је добро да човек постане тога што пре свестан, да се после не би жалио на околности.

■ *Пролог филма „Монтевидео“, дечак Станоје у једном тренутку каже: „Није важно како се родиш, већ какав ти је живот“. Какав је Ваш живот?*

– Већ неко време сам свестан да постоје различити периоди у човековом животу. Једна од мудрости из умећа живљења каже и да свако време има своје време, али и своје предности. У овом периоду свог живота покушавам да исправим неке грешке. Ако сам у неком ранијем периоду, јурећи за свим оним за чим се жури са тридесет, заборавио да будем пријатељ или, како то каже дечак Станоје, заборавио да сањам, да волим живот – сада се трудим да све то надокнадим. Та моја спознаја уткана је и у почетак и крај филма „Монтевидео“: Живот је када имаш сан, а ако сан постане стварност, онда ни смрт није крај живота. А само пре десетак година ја на тај начин никако не бих почео нити завршио филм. ■

Драгана МАРКОВИЋ